

ЦІНИ І МЕХАНІЗМ ЦІНОУТВОРЕННЯ

Сутність ціни

```
graph LR; A[Сутність ціни] --- B[Ціна виробництва]; A --- C[Монопольні ціни виробництва];
```

Ціна
виробництва

Монопольні
ціни
виробництва

Простий товарний спосіб виробництва

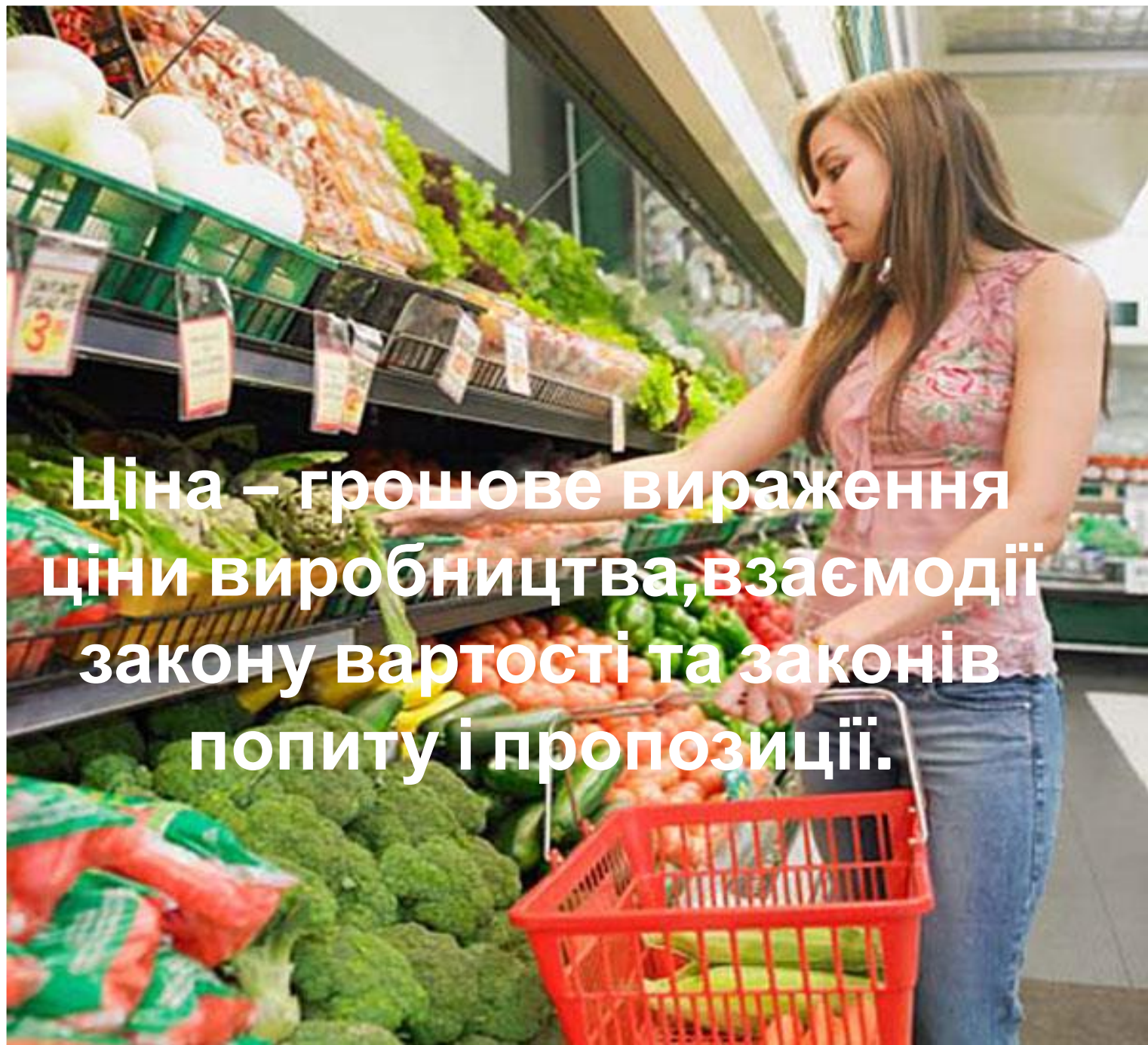
Ціна – це грошове вираження вартості товару.

Ціни виражаються лише законом вартості.

Капіталістичний спосіб виробництва

Ціна - це певна сума грошей, яка вилучається за товар.

Ціни визначаються дією закону попиту і пропозиції.

**Ціна – грошове вираження
ціни виробництва, взаємодії
закону вартості та законів
попиту і пропозиції.**

Ціна виробництва перетворюється на монопольну ціну виробництва, внаслідок умов:

- виникнення монополій
- виникнення олігополій
- ускладнення ціноутворення

Ціна за сучасних умов виступає грошовим вираженням монопольної ціни виробництва, в якій відображається дія законів вартості, попиту та пропозиції, панування групових монополій (олігополій).

ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ ЦІН

ФУНКЦІЇ ЦІНИ:

Облікова функція ціни

• Є засобом обліку суспільно необхідної, а отже й корисної, праці. Праця яка перевищує цю величину при виробництві відновлюваних товарів, не визначається споживачами, а тому зайва.

Розподільча функція ціни

• Реалізується в процесі внутрі- та міжгалузевої конкуренції. У першому випадку такий перерозподіл вартості здійснюється на користь тих підприємств, у яких витрати виробництва нижчі за суспільно необхідні, а якість товарів вища. У другому – відбувається через механізм переливання капіталів на користь галузей, в яких виробництво товарів і послуг здійснюється відповідно до індивідуальних, колективних та суспільних потреб.

Стимулююча функція ціни

• Полягає в тиску ринкових цін на підприємців через механізм конкуренції на впровадження нової техніки, досконаліших форм і методів організації виробництва.

Поділ ціни:

За
формою
конкуренці

За
формою
власності

Залежно від форм
конкуренції, а
частково від форм
власності,
розрізняють:

Ринкові ціни за
чистої конкуренції

Олігопольні
ціни-за
панування
групових
монополій

Монопольні -
за абсолютної
монополізації
єдиним
виробником

**За
пануванням
монополій
розрізняють:**

- Монополюно висока ціна

Встановлює виробник, який посідає монополюне становище у виробництві й на ринку

- Монополюно низька ціна

Встановлюють товаровиробники під тиском монополістів.

*Залежно від обороту,
який обслуговується:*

- оптові: оптово-відпускні, ціни оптового підприємства, трансферні
- роздрібні

*Залежно від впливу
держави:*

- фіксовані
- регульовані
- вільні

*Залежно від особливостей
комерційного контракту:*

- рухомі
- тверді
- змінні
- ціни з наступною фіксацією

Види цін

Залежно від сфери діяльності:

- оптово-відпускні на промислову продукцію
- закупівельні
- ціни на будівельну продукцію (кошторисна, прейскурантна, договірні)
- транспортні тарифи

*Залежно від порядку
відшкодування транспортних
витрат:*

- єдині ціни із зарахуванням витрат з доставки
- зональні
- ціни базисного пункту

Механізм ціноутворення

УМОВИ

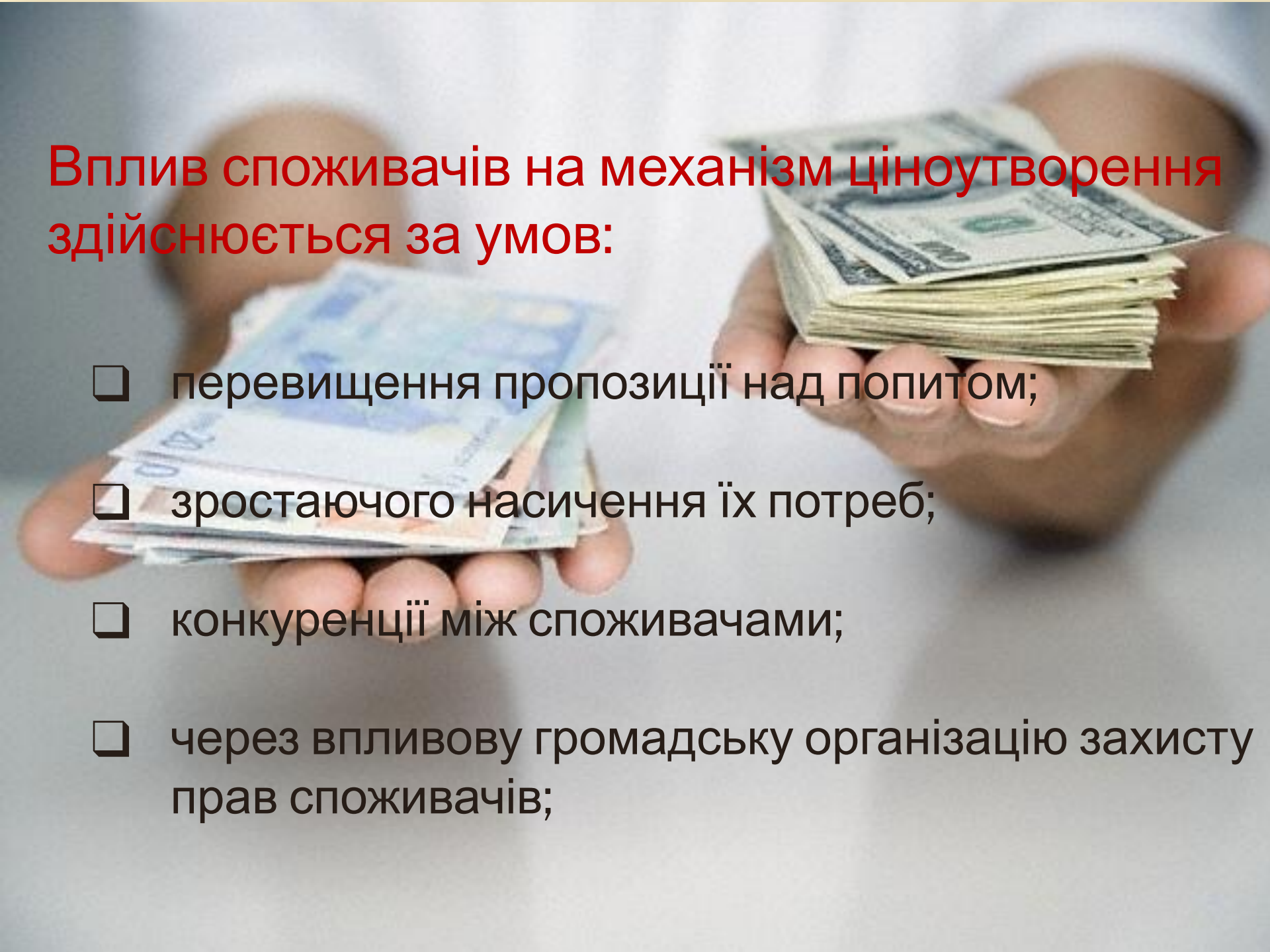
процесу ціноутворення

**Зовнішн
і
чинники**

**Внутрішн
і чинники**

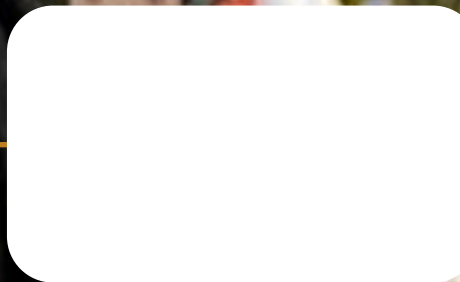
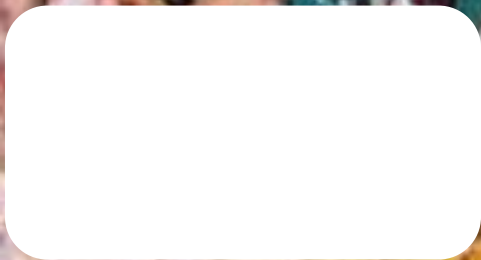
- ✓ Споживачі
- ✓ Ринкове середовище
- ✓ Уряд
- ✓ Учасники каналів збуту
(або руху товарів)

- ✓ Витрати виробництва

Вплив споживачів на механізм ціноутворення здійснюється за умов:

- перевищення пропозиції над попитом;
- зростаючого насичення їх потреб;
- конкуренції між споживачами;
- через впливову громадську організацію захисту прав споживачів;

МЕТОДИ РИНКОВОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Витратний підхід

1. Методи «витрати плюс прибуток»;
2. Метод оптимізації граничних витрат;
3. Метод встановлення беззбиткової ціни;
4. Метод надбавок;
5. Агрегатний метод.

Ціннісний підхід

1. Метод встановлення цінності товару;
2. Встановлення ціни на основі поточних ринкових цін;
3. Параметричний метод.

Участь у процесі ціноутворення уряду полягає у встановленні фіксованих цін, у прямому та опосередкованому їх регулюванні.

МЕТОДИ ПРЯМОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ДЕРЖАВОЮ:

- встановлення граничного рівня цін на окремі товари;
- граничні надбавки до фіксованих цін;
- регламентації величини прибутку підприємства;
- фіксації непрямих податків;
- встановлення знижок, граничного рівня разового підвищення цін.

МЕТОДИ ОПОСЕРЕДКОВАНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ДЕРЖАВОЮ:

- держава впливає на ринкові ціни завдяки встановленню цін на товари і послуги, які продукують державні підприємства;
- запровадження низки обмежень до підприємств-монополістів(у тому числі й олігополістів),а саме:
  - 1) заборона для двох і більше конкурентів підтримувати ціни на певному рівні;
  - 2) заборона монополістам нав'язувати свої ціни постачальникам та підприємствам торгівлі;
  - 3) заборона цінової дискримінації;
  - 4) заборона на застосування демпінгу(продаж товару за ціною,нижчою за собівартість);
  - 5) заборона на використання недобросовісної цінової реклами.

Учасники каналів збуту

Вплив на ціни з боку постачальників а продукції

Ціну на комплектуючі вироби підвищує один або декілька постачальників.

Вплив на ціни з боку підприємств торгівлі

Ціни підвищує енергетична компанія для всіх учасників технологічного циклу, і кожен з них змушений також підвищувати ціни на продукт.

**Витрати
виробництва**

Товари і
послуги

виробляють

Крупні
компанії

Принцип
ціноутворення

Середні
витрати+монопольно
високий прибуток $\neq$
використання положень
граничної корисності.

Відомий
економіст Ф.
Котлер
назвав
методи
розрахунку
цін

**1. На основі аналізу
беззбитковості та
забезпечення цільового
прибутку**

**2. На основі рівня поточних
цін,насамперед конкурентів**

**(використовується
здебільшого дрібними
підприємствами)**

підприємствами)

здебільшого дрібними

3. На основі закритих торгів

**4. На основі цінності
товару, тобто суб'єктивної
оцінки споживчих благ
товарів і послуг
споживачами**

**5. Висока якість за
відносно низьких цін, хоча
така якість дає змогу
підвищувати ціни**

**Важливими чинниками
механізму
ціноутворення є
виробники
(постачальники) та
підприємства торгівлі
(посередники)**